

ŠIŠKA stále lepšia a žiadanejšia

Počas troch októbrových dní tohto roku sa v priestoroch Strediska environmentálnej výchovy SAŽP Drieňok, Teplý Vrch, uskutočnil ďalší ročník Veľtrhu environmentálnych výchovných programov známy pod názvom ŠIŠKA. Na tomto celoslovenskom podujatí, ktoré organizuje Slovenská agentúra životného prostredia už 11. rok, sa stretol rekordný počet (112) účastníkov – pedagógov, koordinátorov, ale predovšetkým priaznivcov environmentálnej výchovy. Bohatý program ponúkol prednášky na vybrané environmentálne problémy, aktuality o pripravovaných projektoch,

Na vrchu Ragáč. V pozadí Hajnačka – zrúcanina gotického hradu zo 14. storočia na skalnom kopci vulkanického pôvodu s typickým kužeľovitým tvarom

praktické ukážky envirovýchovných aktivít a hier. Ťahákom tohto ročníka bola beseda s Miroslavom Sanigom, vystúpenie žiackeho divadelného súboru Dravček a exkurzia po turistických lákadlách CHKO Cerová vrchovina. Okrem tradičných aktivít priniesol aj niekoľko ďalších pozoruhodných momentov.

Poslanie a význam

Prvoradým poslaním ŠIŠKY je rozsievať poznatky, nápady a skúsenosti na poli environmentálnej

Vystúpenie žiackeho divadelného súboru Dravček zo Základnej školy Šarišské Dravce s predstavením V škole maľované pod vedením Mgr. Alberta Pistráka

výchovy. Hlavným predpokladom úspechu je aktívna výmena skúseností, neformálny prístup a tvorivá atmosféra. Veľtrh poskytuje priestor na prezentáciu projektov, aktivít, pomôcok, materiálov, vlastných výsledkov a postrehov. Fórum pre diskusiu o skúsenostiach s realizáciou jednej z najdôležitejších prierezových vzdelávacích tém. Platformu pre spoluprácu štátnych a mimovládnych organizácií z rôznych odvetví spoločnosti. Kládne si za cieľ vyzdvihnúť rolu učiteľov v procese environmentálnej výchovy a prispieť k ich neformálnemu vzdelávaniu v tejto oblasti – vybaviť všetkých účastníkov nielen dobrým nápadom, ale aj dobrou náladou.

Účastníci z celého Slovenska

Bohato zostavený program 11. ročníka sľuboval splnenie všetkých vložených očakávaní. Vysoký záujem o podujatie sa potvrdil. Medzi účastníkmi nechýbali zástupcovia MŽP SR RNDr. Jozef Klinda a PhDr. Lucia Fančová. Okrem pracovníkov environmentálnej výchovy zo SAŽP sa na programe lektorsky podieľala Štátna ochrana prírody SR – CHKO Cerová vrchovina, Stredoslovenské múzeum, Záhorské osvetové stredisko, Centrum voľného času Domino, ale aj Cech strechárov Slovenska. Envirovýchovné mimovládne organizácie zastupovalo Centrum environmentálnych aktivít Baranček, Občianske združenie Tatry, Slatinka, Tília a Envirosvet. Na programe aktívne participovali tiež pedagógovia, žiaci a študenti zo základných, stredných a vysokých škôl, konkrétne zo základnej školy Svit a Šarišské Dravce, spojenej školy Senica a Bardejov, Prešovskej univerzity a Technickej univerzity vo Zvolene.

Načretie do programu

Otváracou aktivitou podujatia bola večerná beseda s Miroslavom Sanigom. S človekom ochrancom, prírodovedcom, milovníkom prírody, a čo je dôležité, aj nevšedným rozprávačom s darom slova. Jeho láska k matičke prírode, úcta ku všetkému živému, humor, ale aj hlboko prečítané zážitky s jeho priateľmi murárskimi a hlucháňskimi rozveselili, poučili a učarovali všetkým prítomným. Ako spisovateľ sa prezentoval niekoľkými titulmi rozjímavými o prírode a odkrývajúcimi pravdivé rozprávkové príbehy. Neskoro večerné rozhovory potom pokračovali burzou kníh, metodických materiálov a učebných pomôcok. Síce unavení, ale naložení zážitkami a novými publikáciami sa účastníci ŠIŠKY postupne roztratil po izbách strediska.

Na druhý deň sa hneď po raňajkách začal maratón 20 prezentácií, ktoré prebiehali v dvoch súbežných blokoch. Jednotliví

prednášajúci prispeli aktuálnosťou a kvalitou svojich príspevkov k vysokej úrovni tohto ročníka. Za povšimnutie patrili vystúpenia zdanlivo nenápadných ľudí, ktorí sa Veľtrhu zúčastnili prvýkrát, ale prakti-

Ochranca, prírodovedec, učiteľ a spisovateľ Miroslav Saniga veselo aj vážne o svojich zážitkoch v prírode

ku hodnotou svojho vystúpenia si získali priazeň a sympatie celého auditória. Študent 4. ročníka Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene, Ladislav Biro, podal inštruktáž na výrobu užitočných peňaženiek z tetrapakov. Ing. Ján Rideg, odborný poradca Cechu strechárov Slovenska, názorne

Ján Rideg, medzi deťmi známy ako Janý - pampy - vankúšik krycím menom Pampúšik silný ako Jánošík, okúzlil dospelých divákov nielen svojou dobrou náladou, ale aj prinesenými ekohrami. „Ja si ich vyrábam pre seba, a potom sa s nimi hrám...“ povedal s úsmevom sám o sebe. K dnešnému dňu navrhol 40 hier, ktorých základ tvoria plastové fľaše, podnosy na vajíčka a ďalšie odpadové materiály. Hry sa ujali aj medzi deťmi vo vybraných školách predviedol ako možno s trochou fantázie využiť pet fľaše na zábavné hry. Ako sám povedal: „Nielen pre deti“.

Rozbehnutý maratón prerušila až obedná prestávka. Prednášky v interiéri vystriedala exkurzia do Chránenej krajiny Cerová vrchovina, územia zaradeného do zoznamu navrhovaných území európskeho významu v sústave NATURA 2000. Odborní pracovníci Správy

CHKO Ing. Eva Belanová, Ing. Rastislav Gális a Mgr. Csaba Balázs rozdelili početnú skupinu návštevníkov na tri menšie „výpravy“. Každá navštívila inú lokalitu zaujímavú nielen z turistického a prírodovedného, ale aj geologického hľadiska. V sprievode odborného výkladu mali účastníci možnosť absolvovať výstup na hradný vrch Šomoška, Pohanský hrad alebo Ragáč, všetko národné prírodné rezervácie. Zvlnený sopečný ráz územia sa im pochválil svojimi typickými tvarmi reliéfu (vulkanické kužele a komíny) a lesnými spoločenstvami (zastúpenými dubom letným, zimným a cerovým). Takmer za tmy sa vracali späť, s konštatovaním: „Aké malé a krásne je to naše Slovensko a ako málo ho stále poznáme.“

Po večeri sa dostavila príjemná únava, ktorú rozohnali žiaci zo Základnej školy Šarišské Dravce svojím muzikálovým vystúpením pod vedením učiteľa Alberta Pistráka. Dej scény s názvom **V škole malované** sa odohráva – ako inak – v školskom prostredí. Popisuje bežné trampoty a úsmevné huncútstva žiaka Jerguša na jeho ceste ročníkmi základnej školy. V tom poslednom sa zamýšľa nad tým, čím by chcel v živote byť, čo má zmysel a čo by ho naplňovalo... Áno, uhádli ste, chcel by sa stať ochranárom. Neutíchajúci potlesk si vyžiadala ešte jednu vsuvku mladých divadelníkov a

Program ponúkol prednášky na vybrané environmentálne problémy, aktuálny o pripravovaných projektoch, praktické ukážky envirových aktivít a hier. Zúčastnilo sa ho 112 pedagógov, koordinátorov, ale predovšetkým priaznivcov environmentálnej výchovy

vzápätí ich odprevadil na cestu do „krajiny snov“. Zároveň vytvoril príjemnú atmosféru, v ktorej mohlo prítomné obecstvo pokračovať vo večerných neformálnych debatách.

Posledný deň sa zobudil do upršaného rána, ktoré akoby zvyrazňovalo nostalgiu a pocity spájajúce sa

s ukončením a odchodom. Doobede ešte patrilo niekoľkým prednáškam a zo 112 člennej skupiny postupne zostalo len kvarteto organizátorov. Ako každý rok o tomto čase dúfajú, že informácie, podnety a nápady rozfúka vietor ako semienka šišíek po celom Slovensku a každé si nájde svoje miesto, svoju úrodnú envirovýchovnú pôdu.

Za všetkým je NATURA

Za realizáciou a financovaním úspešného Veľtrhu ŠIŠKA stojí projekt *Zlepšenie environmentálneho povedomia v oblasti ochrany prírody a krajiny, vrátane NATURA 2000*, Veríme, že nasledujúci ročník sa vyvaruje nedostatkom, ešte viac povzbudí a inšpiruje v a k práci s mladou generáciou. Majúc na pamäti, že príroda je našim každodenným spoločným zdrojom s nevyčísľateľnou hodnotou.

Jana Šimonovičová

SAŽP Banská Bystrica

Foto: T. Kizek, K. Kosková, J. Šimonovičová

180-ročný javor horský z Drietomy – Strom roka 2008

Víťazom celoslovenskej ankety Strom roka 2008 sa stal javor horský z Drietomy, ktorý získal 2 708 hlasov. Rozhodlo o tom vyše desaťtisíc hlasujúcich, ktorí vyberali spomedzi 12 stromov – finalistov. Na 2. mieste sa umiestnil sekvojovec mamutí z Dolnej Krupaj (1 870 hlasov) a tretia skončila lipa malolistá z Budmeric (18 60 hlasov).

Poslaním ankety Strom roka, ktorej 6. ročník vyhlásila na jar 2008 Nadácia Ekopolis, je upozorniť na význam zelene v našom živote, vzbudiť záujem ľudí o životné prostredie a jeho ochranu.

Do májovej uzávierky ankety prišlo do nadácie 85 nominácií stromov z celého Slovenska. Zo všetkých prihlásených stromov porota vybrala 12 finalistov. Z nich bola najmladšia

2. miesto – sekvojovec mamutí, Dolná Krupá, okres Trnava
Parametre: výška: 49 m, obvod kmeňa: 529 cm, vek: 145 rokov
Sekvojovec je jeden z najmohutnejších stromov v kaštielskom parku. Medzi miestnymi obyvateľmi je známy ako „sekvoja“ alebo aj „mrkva“. Strom dal pravdepodobne vysadiť majiteľ kaštiela a panstva v Dolnej Krupaj Rudolf Chotek – milovník prírody a ovocinár. Netradičný strom vysadil pri príležitosti narodenia svojej dcéry Henriety, neskôr známej pestovateľky ruží. Strom odolal mnohým nebezpečenstvám, azda najväčšiemu v roku 1978, keď ho zasiahol mohutný blesk a spálil veľkú časť jeho koruny. Aj vďaka ľudskej pomoci dokázal prežiť a jeho obnovený vrchol koruny sa opäť vypína vysoko nad všetkými okolitými stromami. Je zákonom chránený. To, že sa sekvojovec podarilo v miestnych podmienkach vôbec dopestovať, je predovšetkým zásluhou odbornej starostlivosti grófa Choteka.

50-ročná čerešina zo Zvolena, najstaršia zase lipa malolistá z Budmeric, ktorá má úctyhodných 420 rokov.

Víťazný javor z Drietomy získal odborný arboristický posudok a v prípade potreby aj odborné ošetrovanie od členov ISA Slovensko, ako aj finančný príspevok 10-tisíc korún na úpravu svojho okolia. Stromy, ktoré sa v ankete umiestnili na 2. a 3. mieste, získali tiež po 10-tisíc

korún, ktoré môžu byť použité na ich ošetrovanie alebo úpravu okolia.

Anketa Strom roka 2008 nadväzuje na tradíciu tejto súťaže, ktorej vyhlasovateľmi boli od roku 2003 REC Slovensko, MV SZOPK a ISA Slovensko (International Society of Arboriculture). Strom roka je súčasťou grantového programu Nadácie Ekopolis – Ľudia pre stromy, ktorý podporuje skvalitňovanie životného prostredia výsadbou drevín alebo ich záchranou. Generálnym partnerom programu je už tretí rok Skupina Skanska v SR.

Zdroj: Nadácia Ekopolis

Foto: Peter Haas

Strom roka 2008 – javor horský, Drietoma, okres Trenčín

Parametre: výška: 22 m, obvod kmeňa: 590 cm, vek: 180 rokov
Javor tvorí dominantu kaštielskeho parku v obci. V blízkej budove bola dlhé roky v prevádzke materská škôlka a pod jeho korunou sa hrali deti viac ako 50 rokov. Aj dnes, keď už škôlku zrušili, je toto miesto obyvateľmi obce stále vyhľadávané a javor je prirodzenou súčasťou detského ihriska.

3. miesto – lipa malolistá, Budmerice, okres Pezinok

Parametre: výška: 20 m, obvod kmeňa: 525 cm, vek: 420 rokov
Lipa rastie pri dome manželov Oškerovcov v Budmericiach. V jej dutom konári žije roj divých včiel, v hustej korune odychujú rôzne druhy vtákov. Usadili sa tu aj veвериčky s mláďatami. Manželia vynaložili veľa energie na to, aby pre „budmerickú krásavicu“ zabezpečili potrebné ošetrovanie. Teraz sa môžu tešiť z jej príjemného tieňa a lipového kvetu, z ktorého varia lahodný čaj. Do zhotovených krmidiel sypú orechy, slnečnicu a iné dobroty, aby pomohli zvieratám prežiť zimné mesiace.

